

Betonhuis

202500576

Bezoekadres

Zaagmolenlaan 20
3447 GS Woerden

Postadres

Postbus 194
3440 AD Woerden

0348 484 400

info@betonhuis.nl
betonhuis.nl

Tweede Kamer
T.a.v. de informateur - Bureau Woordvoering
Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum 27 november 2025

Onderwerp: Inbreng formatietafel - Beton als noodzakelijk en duurzaam bouw materiaal voor de komende kabinetsperiode

Geachte heer Buma,

Nederland staat voor grote opgaven: tot 2030 moeten bijna één miljoen woningen worden gebouwd, de civiele infrastructuur vraagt om vernieuwing en we moeten ons voorbereiden op extremere weersomstandigheden. Tegelijkertijd werken we richting een CO₂-neutrale en circulaire economie in 2050.

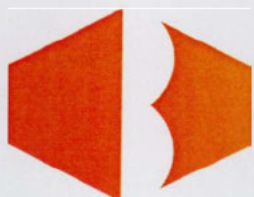
De rol van duurzaam beton in de samenleving: woningen, infrastructuur én werkgelegenheid

Duurzaam beton speelt in al deze opgaven een cruciale rol. Beton is veilig, functioneel, lokaal beschikbaar en volledig herbruikbaar. De sector zet stevige stappen in verdere CO₂-reductie en innovatie richting klimaatneutraal beton. Toch lijkt in wetgeving en beleid de aandacht te verschuiven naar uitsluitend biobased bouwen, waardoor de maatschappelijke waarde van duurzaam beton onvoldoende wordt meegewogen. Dit leidt tot onzekerheid bij betonproducenten, waardoor centrales en fabrieken stoppen. Zonder beton komt de woningbouw en aanleg van infrastructuur echter tot stilstand.

Wij vragen het nieuwe kabinet daarom om:

- **Beton structureel te betrekken bij duurzaam bouwbeleid**, als essentieel en toekomstbestendig materiaal.
- **Duurzame en uniforme aanbestedingseisen wettelijk te harmoniseren**, zodat er een gelijk speelveld ontstaat en verdere verduurzaming wordt gestimuleerd.
- **Vergunningverlening voor de winning van zand en grind te vereenvoudigen en te versnellen**, met nationale regie op grondstoffen als dat nodig is.

Beton is onmisbaar voor woningen, waterkeringen, wegen en ondergrondse infrastructuur. De grondstoffen worden grotendeels lokaal gewonnen en de sector biedt ruim 6.000 Nederlanders werk.

Door het ontbreken van uniforme eisen en vertraging in vergunningverlening komt deze capaciteit nu onder druk te staan. Dat is onwenselijk in een periode waarin de bouwopgaven urgent zijn.

Beton levert een cruciale bijdrage aan een duurzame en circulaire economie

Een toekomstbestendige, circulaire economie vraagt om een mix van materialen. Beton blijft daarbij een belangrijke pijler: duurzaam, robuust en geschikt voor grootschalige bouw- en infraprojecten. Wij vragen het nieuwe kabinet om dit te borgen in wetgeving en beleidsvoornemens en denken graag mee over realistische en uitvoerbare oplossingen.

We hopen dat u deze inbreng met onderhandelaars aan de formatietafel wilt delen. Wij wensen u veel succes toe met de verdere onderhandelingen voor een nieuwe regeringscoalitie en het invulling geven aan een nieuw coalitieakkoord.

Hoogachtend,

Francisca Jimmink
Directeur Betonhuis

Over Betonhuis

Betonhuis is de koepelorganisatie van – en kennisplatform voor – de cement- en betonproducenten. Ruim 200+ beton(mortel)fabrieken zijn aangesloten bij Betonhuis. Ruim 6.000 personen zijn werkzaam in deze branche. Betonhuis is de aanjager van een beter verbonden duurzame Nederlandse cement- en betonindustrie. Het is onze missie om het bouwkundige, financiële, maatschappelijke en duurzame potentieel van beton als bouw materiaal optimaal te benutten.

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Betonhuis

Kenmerk: 202500577

Den Haag, 4 december 2025

Geachte

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken.

Hoogachtend,

Sybrand Buma
Informatieur

202500578

De Tweede Kamer

t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie

Postbus 20018

2500 EA Den Haag

3. Hertogenbosch, 28 november 2025

Van: De Kring van Commissarissen van de Koning, het Veiligheidsberaad, het IPO, Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE) en de Unie van Bosgroepen.

Betreft: Verzoek tot opname van natuurbrandbeheersing in het regeerakkoord/coalitieakkoord.

Geachte informateur,

Met deze brief verzoeken wij u om het thema natuurbrandbeheersing expliciet mee te nemen in de besprekingen over het regeerakkoord/coalitieakkoord van de nieuwe coalitie.

Wij waarderen de inspanningen en het beleid van de afgelopen jaren¹, waarin het risico van natuurbranden, het belang van samenwerking, de noodzaak van wetgeving en kennisopbouw goed zijn onderkend.

De rol van het Rijk is hierin essentieel. Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk voor een goed functionerend stelsel van natuurbrandpreventie en -mitigatie (risicobeheersing), terwijl het ministerie van JenV verantwoordelijk is voor natuurbrandbestrijding (crisisbeheersing).²

We blijven samen stappen zetten voor een professioneel en goed werkend stelsel van natuurbrandbeheersing. Als gezamenlijke koepels die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering, vragen wij daarbij aandacht voor de volgende punten:

- Continuering en borging van het ingezette beleid;
- Structurele financiële ondersteuning voor de lange termijn;
- Investering in weerbare en gezonde natuur.

1. Continuering en borging van beleid

De afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet. Desondanks ontbreekt nog structurele borging van beleid. Hierdoor blijft het risico bestaan dat het dossier in vrijblijvendheid blijft hangen en inzet afhankelijk is van lokaal initiatief. Gezien de erkende risico's voor mens en natuur is dit

¹ Kamerbrief 15 oktober 2024: Investeren in de preventie en mitigatie van natuurbranden, Kamerbrief 4 september 2025: Samen sterker tegen natuurbranden

² Kamerstuk 30821, nr. 229: 13 juni 2024: Op weg naar een integrale aanpak van natuurbrandbeheersing

onwenselijk. De huidige algemene wet- en regelgeving biedt slechts beperkte aanknopingspunten en legt nergens expliciet vast wie verantwoordelijk is voor de initiëring, uitvoering en financiering van maatregelen. Regie, beleidsborging en structurele financiering zijn noodzakelijk om de gezamenlijke zorgplicht goed en werkbaar vorm te kunnen geven.

2. Structurele financiële ondersteuning

Natuurbrandbeheersing vereist meer dan een eenmalige investering; het is een blijvende opgave o.a. voor realisatie én beheer van natuurbrandpreventiemaatregelen. De natuur en de bevolking blijven groeien, terwijl klimaatverandering het risico op onbeheersbare natuurbranden vergroot. Als gezamenlijke koepels voelen wij verantwoordelijkheid om aan de slag te gaan met deze opgave, maar voorzien en ervaren wij ook financiële obstakels voor het uitvoeren van een nieuwe wettelijke taak. Natuurbrandbeheersing is een integrale opgave die een nieuwe werkwijze gericht op samenwerking en preventie voorschrijft en voldoende slagkracht voor nieuwe bestrijdingsmethoden garandeert. Dit vraagt ook om een slimme inbedding in de bestaande opgaven die er al zijn voor natuur en ruimtelijke ordening om zo koppelkansen te benutten.

In de Voorjaarsnota 2024 is €70 miljoen beschikbaar gesteld voor natuurbrandbeheersing voor de periode 2024–2029. Deze impuls was en is waardevol voor de opstart, maar om de ambities te realiseren en voortgang te behouden, is structurele financiering nodig. Gezien het voorstaande verzoeken wij de regering om structureel jaarlijks €45 miljoen op te nemen in de begroting.

3. Weerbare en gezonde natuur

De beste natuurbrandbeheersing is een gezonde en weerbare natuur. Dit is bijvoorbeeld gerelateerd aan andere opgaven zoals verdroging en stikstofdepositie die zorgt voor ongewenste grasgroei (wat het brandrisico verhoogt en natuurontwikkeling belemmert).

Landschapsinrichting is niet de enige knop maar wel de belangrijkste knop waaraan we kunnen draaien om onbeheersbare natuurbranden in de toekomst goed te beheersen. En gezonde weerbare natuur verkleint de risico's op onbeheersbare branden. Risico- en crisisbeheersing komen samen in een gedegen landschapsinrichting. Een gezonde en weerbare natuur vermindert het risico op onbeheersbare natuurbranden; verbetert de bestrijdingsmogelijkheden van de brandweer; maakt bluswerk veiliger voor de mensen in het veld en verkleint de kans op schade voor omwonenden. Ook de natuur profiteert van deze aanpak, omdat we zo aanzienlijke natuurschade kunnen voorkomen. En dat is van groot belang, aangezien we hard werken aan natuurherstel om de wettelijke doelen te kunnen behalen voor de instandhoudingsdoelstellingen.

Wij zijn graag bereid om dit thema nader toe te lichten in een presentatie aan de formerende partijen.

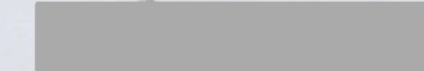
Ondertekening:

De Kring van commissarissen van de Koning,
F.J. Paas
Deya

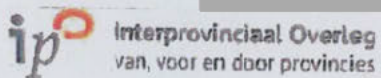
De Vereniging van Bos- en
Natuurterreineigenaren,
R.J. van de Mortel
Voorzitter VBNE

Het Veiligheidsberaad,
W.H.J.M. van der Loo,
Voorzitter Veiligheidsberaad

Het Interprovinciaal Overleg,
I.R. Adema
Voorzitter IPO

De Unie van Bosgroepen,
M.W. Storteboom
Directeur-Bestuurder Unie van Bosgroepen

De Tweede Kamer
T.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetformatie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

H09CC - #X830X0X#00#0000#

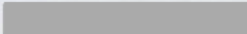

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De Kring van Commissarissen van de Koning, het Veiligheidsberaad,
het IPO, VBNE en de Unie van Bosgroepen

Kenmerk: 202500579

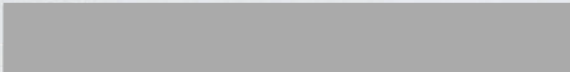
Den Haag, 4 december 2025

Geachte

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken.

Hoogachtend,

Sybrand Buma
Informatieur

202500580

Raden in Verzet

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Ter attentie van de informateur Mr. S. (Sybrand) van Haersma Buma

Onderwerp: Oproep aan de informateur en Tweede Kamerfracties – duurzame balans tussen taken en middelen voor lokale overheden

Geachte informateur, geachte heer Buma,

Met het oog op de kabinetsformatie doen wij als Raden in Verzet een dringende oproep om een fundamenteel beginsel vast te leggen in het regeerakkoord: zorg voor een duurzame balans tussen taken én middelen voor decentrale overheden. Gemeenten kunnen hun verantwoordelijkheid alleen waarmaken wanneer nieuwe taken gepaard gaan met volledige, structurele financiering.

In de afgelopen jaren zijn gemeenten geconfronteerd met voortdurende verschuivingen van taken, terwijl de middelen daarbij achterbleven. Daarbij is van groot belang te onderstrepen dat gemeenten structureel 2 miljard euro zijn gekort, een bedrag dat nog altijd niet is hersteld. Daarnaast heeft jarenlange onder-indexatie geleid tot forse uitholling van het gemeentefonds. Dit alles heeft een blijvende disbalans veroorzaakt tussen verantwoordelijkheden en financiële ruimte.

Dit heeft geleid tot tekorten, uitgestelde investeringen en druk op voorzieningen die inwoners juist in deze tijd hard nodig hebben. Gemeenteraden zien zich steeds vaker gedwongen gaten te dichten in plaats van democratische keuzes te maken. Wij doen daarom geen financiële claim of voorstel voor bedragen, maar vragen om één helder principe dat politieke, bestuurlijke en maatschappelijke urgentie verenigt: geen taken zonder knaken – en geen knaken zonder taken.

Een duurzame balans betekent dat taken niet langer worden overgedragen zonder volledige structurele middelen; dat er geen vooraf opgelegde efficiencykortingen van 20 tot 30 procent of anderszins meer worden toegepast; en dat financiële afspraken voorspelbaar en betrouwbaar moeten zijn voor alle overheidslagen. Alleen dan kunnen rijk, provincies en gemeenten gezamenlijk hun wettelijke en maatschappelijke taken uitvoeren.

Het nieuwe kabinet staat voor grote opgaven die alleen kunnen slagen wanneer decentrale overheden hun rol stevig en duurzaam kunnen vervullen. Zonder financiële stabiliteit bij

gemeenten ontstaan verstoringen in jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning, leefbaarheid, veiligheid en de grote opgaven rond energie en woningbouw. Stabiele financiële verhoudingen zijn daarmee geen technische kwestie, maar randvoorwaarde voor het functioneren van de gehele publieke sector.

Raden in Verzet vertegenwoordigt een brede groep raadsleden uit diverse gemeenten in Nederland, die zich gezamenlijk hard maakt voor stabiele en eerlijke financiële afspraken tussen het rijk en decentrale overheden. Wij zijn geen gelegenheidsinitiatief, maar zetten ons in voor eerlijke financiële verhoudingen. Wij leveren bijdragen aan VNG-ledenvergaderingen, onderhouden periodiek overleg met de VNG en vertegenwoordigen een groeiende groep raadsleden die zich zorgen maakt over de bestuurlijke houdbaarheid van de lokale overheid. Daarnaast namen wij deel aan de rondetafelgesprekken in de Tweede Kamer over gemeentefinanciën — een rol waarin wij mede namens lokale volksvertegenwoordigers het structurele tekort onder de aandacht brachten. Vanuit die verantwoordelijkheid vragen wij u om het beginsel van duurzame balans tussen taken en middelen expliciet op te nemen in het regeerakkoord en uw fractie hieraan te verbinden.

Wij blijven de formatie nauwgezet volgen. Mocht daar aanleiding toe zijn, dan leveren wij graag een aanvullende bijdrage of nadere toelichting. Wij zijn vanzelfsprekend bereid om hierover met uw fractie in gesprek te gaan en waar gewenst verdere informatie te verstrekken. Samen kunnen wij zorgen voor een solide basis onder de publieke taken waarvoor gemeenten, provincies en rijk gezamenlijk verantwoordelijk zijn.

Met betrokken groet,
Raden in Verzet

Kerngroep Raden in Verzet:

- Nico de Jong (Raadslid te Alphen aan den Rijn)
- Tina Jakoeb (Raadslid te Barendrecht)
- Joep Derksen (Raadslid te Teylingen)
- Léon van Dun (Raadslid te West Betuwe)
- Anna de Groot (Raadslid te Zaanstad)
- Remco Doorn (Raadslid te Wormerland)

Voorzitter comité:

- Rob Duiven (Raadslid te Zoetermeer)

Nederlandse Vereniging
voor Raadsleden

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

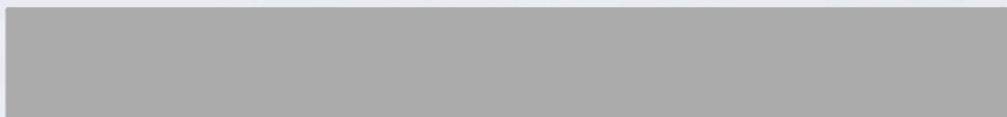
Bureau Woordvoering
Kabinets formatie

Poot bus 20018

2500 EA Den Haag

R06CC - #X830X0X#00#0000#

202500581

De Tweede Kamer
t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Provincie Overijssel
Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
www.overijssel.nl
overijsselloket@overijssel.nl
KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Inlichtingen bij

G. Brouwer
1234567890123

Datum	Kenmerk	Zaaknummer	Pagina	Bijlagen	Uw brief	Uw kenmerk
25.11.2025	D2025-11-021414	2025-039106	1 van 3			

Onderwerp: Brief Samen de puzzel leggen - Overijssel leggen

Geachte informateurs, geachte onderhandelaars,

Voor u ligt een schone taak om een nieuw kabinet te vormen en richting te geven aan ons land voor de komende vier jaar. Dat is een complexe puzzel, maar u staat er niet alleen voor. We denken graag met u mee en staan klaar om met u aan de slag te gaan om Overijssel en Nederland mooier en beter te maken.

We onderschrijven van harte de inbreng van het Interprovinciaal Overleg *Urgente Zaken Aanpakken*. De dossiers **stikstof**, **wonen** en **netcongestie** hebben ook voor Overijssel de hoogste prioriteit. Daarnaast willen wij een aantal specifieke Overijsselse thema's onder de aandacht brengen die u kunt benutten bij de formatiegesprekken. Juist op die thema's denken we met een nieuw kabinet het verschil te kunnen maken.

Overijssel biedt ruimte voor duurzame groei

Overijssel werkt aan leefbare, toekomstbestendige verstedelijking, onder meer met twee grootschalige woningbouwlocaties in onze regio's. We hebben ruimte voor tenminste **140.000 - 160.000** woningen en we willen tempo maken. Dat gaat ons lukken als het Rijk als volwaardige partner investeert in bereikbaarheid en het innovatieve economische potentieel van onze regio's benut, en zo de randvoorwaarden voor groei op orde brengt. Alleen bouwen is niet genoeg.

- **Blijf samen met provincies en gemeenten inzetten op woningbouw in samenhang met mobiliteit, energie, natuur en voorzieningen.** Focus hierbij op flexibele, betaalbare en meergeneratiewoningen.
- **Stimuleer circulair materiaalgebruik en de industrialisering van de bouw.**
- **Versnel de inzet op drinkwaterbeschikbaarheid.** Zet in op bronbescherming, nieuwe winlocaties, uitbreiding van infrastructuur en effectief waterbesparingsbeleid met ruimte voor prijsdifferentiatie.
- **Investeer in regionale rijksinfrastructuur zoals de N35, N36, N50** en het Twentekanaal om groeiende verkeersstromen op te vangen en het aantal dodelijke ongevallen terug te dringen.
- **Investeer in rijksinfrastructuur zoals de A1 en A35** rond Hengelo en Borne om de forse woningbouwopgave in Twente te realiseren zonder de doorstroming op de TEN-T-corridor te belemmeren.
- **Leg een vierde perron aan op station Deventer** voor de bereikbaarheid per spoor van de hele regio en om betrouwbare verbindingen tussen Twente, de Stedendriehoek en de Randstad veilig te stellen.

Datum verzending
27.11.2025

- **Herstel de rechtstreekse intercityverbinding tussen Enschede en Schiphol.** De bereikbaarheid en economische positie van Oost-Nederland mag niet afhangen van infrastructurele knelpunten elders in het land, zoals de HSL-Zuid, of van tekort aan materieel.
- **Maak grensoverstijgend spoorvervoer tot topprioriteit.** Internationale verbindingen zoals Zwolle–Twente– Münster en Hengelo–Bielefeld zijn essentieel om het economisch potentieel van de grensregio aan beide kanten van de grens te benutten en Nederland beter aan te sluiten op Europese vervoerscorridors.

Overijssel essentieel voor een toekomstbestendig, veilig en weerbaar Nederland

We beschikken in Overijssel over kennis, mensen en mogelijkheden die onmisbaar zijn voor de grote transitie van deze tijd. De economie van de toekomst vraagt om keuzes, dat onderschrijven we. Als machiniekamer van Nederland pakken wij graag onze rol in het versterken van ons landelijke verdienvermogen én de strategische autonomie van Europa.

- Overijssel is een essentiële schakel in de Nederlandse **halfgeleidersindustrie**. Werk met ons en de regionale ontwikkelingsmaatschappijen samen om positie hightech maakindustrie nationaal en Europees te versterken. Betrek ons, samen met belangrijke regio's als Brabant en Gelderland bij de invulling van **het nieuw industrie- en innovatiebeleid**. Wij zijn bereid te **investeren in gezamenlijke programma's met Rijk om de maakindustrie te versterken**.
- Maak met ons van de locaties die nodig zijn voor Defensie en het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie robuuste keuzes waardoor ze een **toekomstbestendige bijdrage kunnen leveren aan onze (inter)nationale weerbaarheid**. Met **het Staphorsterbod** ligt hier een kans.
- **Circulariteit is deel van de economie van de toekomst**. In Overijssel zijn we ambitieus bezig met de gestelde doelen. We vragen u door middel van wet- en regelgeving te zorgen voor een **gelijk speelveld** voor circulaire ondernemers en circulair materiaalgebruik en recycling te stimuleren, bijvoorbeeld in de bouw.
- Overijssel is een proeftuin voor decentrale opwek van duurzame energie en slimme opslag. Investeer in een slim en gebalanceerd energiesysteem. Geef met ons decentrale oplossingen zoals **Smart Energy Hubs de ruimte en stimuleer efficiënt netgebruik** via prijsprykkels en **digitalisering** de ruimte. Schaal alternatieve energiedragers op. Zorg voor passende wet- en regelgeving voor warmte, biogas en waterstof en creëer eerlijke randvoorwaarden
- Geef met ons prioriteit voor regionale aftakkingen op de **waterstofbackbone, met prioriteit voor de verspreide industrie (cluster 6)**. Deze infrastructuur is cruciaal voor verduurzaming van industrie en logistiek en vraagt om aanpassingen in wet- en regelgeving.

Overijssel als inspiratie voor Leefbaar (platte)land?

In Overijssel nemen we onze volle verantwoordelijkheid om ons platteland leefbaar te houden. De impact van de noodzakelijke stikstofreductie en natuurherstel is groot. Die bijdrage kunnen en willen we ten volle leveren en is ook mogelijk als er een financieel gedekt en juridisch verankerd maatregelenpakket komt dat op korte termijn voorziet in geborgde stikstofreductie en natuurverbetering. **De bouwstenen stikstof, natuur en agrarisch natuurbeheer die het IPO met maatschappelijke partijen heeft opgesteld, kunnen u houvast bieden.** We kunnen in Overijssel het verschil maken als u:

- Financiële middelen beschikbaar stelt voor **integrale gebiedsaanpakken rondom Natura2000-, beekdalen en veenweidegebieden**. Wij pleiten daarbij voor voorrang aan gebieden met meervoudige opgaven, zodat de beschikbare budgetten doelmatig worden ingezet.
- Ruimte biedt om in deze gebiedsaanpakken niet alleen te sturen op stikstofreductie, water, klimaat en natuurherstel, maar óók op de leefbaarheid van het platteland. Besteed daarbij expliciet aandacht aan de sociaaleconomische vitaliteit, het voorzieningenniveau en de toekomst van dorpen. **Dit kan door bijvoorbeeld experimenteerruimte te bieden binnen bestaande procedures en regelgeving.**
- Een rekenkundige ondergrens invoert samen met flankerend en geborgd beleid.
- Zorgt voor een **juridisch houdbare oplossing voor PAS-melders** en zorg tot dat die er is met provincies voor mogelijkheden om van handhaving te kunnen afzien

We zien uw plannen met belangstelling tegemoet en zijn altijd bereid tot het delen van informatie en inzichten mocht dat gewenst zijn. Zo kunnen we samen de puzzel leggen.

namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

voorzitter, A.P. Heidema

secretaris, N. Versteeg

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Provincie Overijssel
T.a.v. de heer A.P. Heidema
Postbus 10078
8000 GB ZWOLLE

Kenmerk: 202500582

Den Haag, 4 december 2025

Geachte heer Heidema,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken.

Hoogachtend,

Sybrand Buma
Informatieur

202500507

Geachte informateur,

Na de verkiezingen staat Nederland op een kruispunt. Grote transitie op het gebied van innovatie, verduurzaming en strategische autonomie bepalen onze toekomst. Als economische motor van Nederland – Zuid-Holland vertegenwoordigt bijna een kwart van het nationaal BBP en 22% van alle R&D-investeringen – wil onze regio actief bijdragen aan oplossingen. Namens de Economic Board Zuid-Holland (EBZ), het samenwerkingsverband van bedrijven, kennisinstellingen en overheden in onze provincie, vragen wij u om in het aankomende regeerakkoord heldere keuzes en maatregelen te verankeren op drie hoofdthema's: (1) Innovatie en strategische autonomie, (2) Talentontwikkeling en -behoud, en (3) Randvoorwaarden voor duurzame industrie. Deze pijlers zijn essentieel om Nederland economisch sterker, zelfredzamer en duurzamer te maken. Hieronder lichten we per thema onze aanbevelingen en oproepen toe, met de dringende vraag deze om te zetten in daadkrachtig beleid.

1. Innovatie en strategische autonomie

Nederland heeft van oudsher een sterke kennis- en innovatiemotor, maar om voorop te blijven lopen moeten we nu intensiever investeren in toekomsttechnologieën en een slimme industrie. Innovatie is de motor van onze economie – Zuid-Holland huisvest toonaangevende technologieclusters, van halfgeleiders tot medische technologie. Wij roepen het nieuwe kabinet op om:

- **Opschalen van investeringen in R&D en innovatie:** Trek substantieel meer budget uit voor onderzoek en ontwikkeling in zowel het bedrijfsleven als publieke instellingen. Vergroot structureel de middelen voor fundamenteel en toegepast onderzoek via universiteiten, hogescholen en instituten. Dit is geen kostenpost maar een investering in ons toekomstig verdienvermogen. Alleen met een hoger innovatietempo kunnen we onze internationale concurrentiepositie versterken.
- **Kies voor sleuteltechnologieën:** Richt de inzet op de technologieën waarin Nederland uitblinkt en die cruciaal zijn voor de toekomst. Bouw voort op de Nationale Technologiestrategie (NTS) door duidelijke keuzes te maken en samenwerkingen te stimuleren rondom sleuteltechnologieën als kunstmatige intelligentie, quantum, cyberveiligheid, halfgeleiders, medtech en biotechnologie, innovatieve chemie en hightech maakindustrie. Dit vergt durf om te prioriteren: investeer gericht in die domeinen waar we internationaal onderscheidend in zijn.
- **Versterk regionale innovatieclusters:** Stimuleer publiek-private samenwerking binnen regionale ecosystemen. Zuid-Holland laat zien dat samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden op campussen loont. Faciliteer moderne test-, opschalings- en productiefaciliteiten (bijv. fieldlabs, proeftuinen), met uitstekende digitale infrastructuur, die toegankelijk zijn voor zowel startups als gevestigde bedrijven. Maak gebruik van de kracht van regio's: investeringen in onze sterke innovatiehubs – Delft (technologie), Rotterdam (haven & nieuwe maakindustrie), Leiden (life sciences & health), Den Haag ((cyber)veiligheid & digitalisering), Drechtsteden (maritieme maakindustrie), Westland (glastuinbouw) – renderen nationaal. Door innovaties in deze clusters te versnellen, vergroten we de strategische autonomie van Nederland in kritieke waardeketens.

Elk van deze punten draagt bij aan een innovatief klimaat waarin Nederland autonoom en concurrerend blijft. **Onze oproep:** neem een ambitieus innovatie- en industriebeleid op in het regeerakkoord, met concrete investeringsdoelstellingen (bijv. toewerken naar 3% van het BBP in R&D). Alleen zo borgen we onze technologische voorsprong en onafhankelijkheid in een onzekere wereld.

2. Talentontwikkeling en -behoud

Menselijk kapitaal is minstens zo belangrijk als financieel kapitaal. Onze economische kracht valt of staat met de beschikbaarheid van goed opgeleid talent. Helaas kampen we met grote tekorten aan technisch en gespecialiseerd personeel, terwijl de arbeidsmarkt vergrijsst. Het nieuwe kabinet moet talentontwikkeling tot topprioriteit verheffen – van mbo tot PhD, van bijscholing tot arbeidsmigratie. Wij vragen u om de volgende acties:

- **Nationaal offensief voor Leven Lang Ontwikkelen (LLO):** Maak permanente (om)scholing de norm, zodat werknemers wendbaar blijven voor de nieuwe economie. Vervang de huidige versnipperde subsidies door één landelijke, goed gecoördineerde LLO-agenda. Geef iedereen een persoonlijk leerbudget als basisrecht. Bestaande programma's zoals HR Talentprogramma's (HC-NL) verdienen structurele steun om regionale fondsen landelijk te maken. Zuid-Holland en andere regio's willen dit samen met het Rijk oppakken.
- **Investeer in onderwijs en huidig talent:** Behoud de wereldtop status van ons onderwijs. Van basisschool tot universiteit: zorg voor toereikende financiering, excellente leraren en moderne curricula die aansluiten op toekomstige vaardigheden (denk aan digitalisering, duurzaamheid). Daarnaast: mobiliseer *onderbenut talent* op de arbeidsmarkt. Investeer in om- en bijscholingsprogramma's voor sectoren met tekorten (techniek, zorg, onderwijs) zodat iedereen die kan werken, kan deelnemen. Geen enkele arbeidskracht mag aan de kant blijven staan bij krapte. Een inclusieve arbeidsmarkt verhoogt ook de productiviteit en welvaart.
- **Houd Nederland aantrekkelijk en open voor internationaal talent:** Met een krimpende beroepsbevolking is buitenlands talent essentieel. Voorkom generieke beperkingen op internationale studenten en kenniswerkers; pas beleid aan per regio en instelling. Verbeter procedures en huisvesting voor internationaal talent, en benadruk hun toegevoegde waarde voor onze economie.

Het doel van al deze maatregelen is een arbeidsmarkt die zowel competitief als inclusief is: voldoende instroom van nieuwe vakmensen, continu bijleren voor bestaand personeel, en een modern kader dat werken lonend maakt. **Onze oproep:** maak talentbeleid een rode draad in het coalitieakkoord. Reserveer middelen voor een nationaal LLO-fonds, versoepel de komst van internationale kenniswerkers en implementeer hervormingen die mensen werkelijk in beweging brengen. Alleen met voldoende menselijk talent kunnen innovaties landen en grote transitie slagen. Nederland heeft het talent – binnen en buiten de landsgrenzen – maar het vraagt visie en lef om het te ontwikkelen én hier te houden.

3. Randvoorwaarden voor duurzame industrie

De transitie naar een klimaatneutrale en circulaire industrie is zowel een dringende verplichting als een enorme economische kans. Zuid-Holland speelt hierin een sleutelrol: onze provincie is verantwoordelijk voor ongeveer een kwart van de nationale CO₂-uitstoot, met de Rotterdamse haven en energie-intensieve industrie als zwaartepunt. Wij kunnen dus een groot deel van de oplossing leveren – mits de juiste randvoorwaarden worden gecreëerd. Op dit moment zien we echter dat een opeenstapeling van knelpunten bedrijven belemmert om te verduurzamen. Als die condities niet verbeteren, dreigen investeringen weg te vloeien naar het buitenland. EBZ verzoekt het nieuwe kabinet daarom om de volgende randvoorwaarden spoedig op orde te brengen:

- **Gelijk speelveld en betaalbare energie:** Nederlandse industrie moet kunnen concurreren met buurlanden. Harmoniseer nettarieven en energiebelastingen, zorg voor betrouwbare energievoorziening en introduceer een capaciteitsmechanisme voor stroomzekerheid. Pak belemmerende regelgeving aan en harmoniseer milieueisen om investeringen aantrekkelijk te houden. Zo voorkomen we het vertrek van bedrijven door hoge kosten en ongelijke concurrentie.
- **Versnel vergunningverlening en ruimtelijke aanpak:** Versneld beleid is nodig voor duurzame projecten. Bied beleidsconsistentie over meerdere kabinetsperiodes, versnel procedures voor klimaat- en circulaire initiatieven, geef prioriteit aan natuurvergunningen en infra, en faciliteer strategische herlocatie via een Verplaatsingsfonds. Zoek oplossingen voor de stikstofproblematiek om stagnatie van verduurzaming te voorkomen. Zet daarnaast de gebiedsgerichte aanpak natuurherstel Rotterdamse haven door, waarvoor het Rijk eerder € 50 miljoen voor heeft gereserveerd.
- **Stimuleer vraag naar groene producten:** Vergroot de afzetmarkt voor duurzame producten, bij voorkeur van Europese bodem, via aanbestedingen, minimumquota voor bijmenging in (eind)producten en Europese regulering. Zorg dat circulaire alternatieven concurrerend zijn via tariefdifferentiatie, het creëren van een gelijk speelveld voor circulaire ondernemers en ondersteun passende wet- en regelgeving voor een circulaire economie. Faciliteer financiering voor opschaling van circulaire technologie om innovatie in Nederland te behouden.

- **Behoud industrie en verlaag emissies:** Behoud van industrie en verduurzaming moeten samen gaan. Creëer stabiel en betrouwbaar overheidsbeleid, leg de koers vast tot 2030, en waar mogelijk verder, om investeringszekerheid te bieden, en stimuleer bedrijven om in schone technologieën te investeren zodat ze niet naar het buitenland vertrekken.

De Economic Board Zuid-Holland roept het nieuwe kabinet op om bovenstaande prioriteiten krachtig te omarmen. Onze regio – goed voor 21% van de bevolking, 20% van de banen en bijna 21% van het nationaal inkomen – staat klaar om bij te dragen aan de nationale opgaven. Of het nu gaat om meer dan 25 Mton CO₂-reductie te realiseren, een kwart van de nieuwe woningen bouwen, of een inhaalslag in productiviteit maken – Zuid-Holland staat klaar. Maar wij kunnen dat alleen samen met een Rijksoverheid die de juiste randvoorwaarden schept en onze initiatieven ondersteunt.

We vragen u en de formerende partijen daarom om in het regeerakkoord: (1) substantiële investeringen in innovatie en technologie vast te leggen, (2) een integrale human capital-agenda uit te werken, en (3) daadkrachtige maatregelen op te nemen voor een beter vestigings- en vergunningsklimaat voor een duurzame industrie. Bovenal vragen we om consistent leiderschap en een langetermijnvisie. Bedrijven, kennisinstellingen en regio's moeten erop kunnen vertrouwen dat het beleid niet bij iedere windvlaag verandert. Juist nu is het moment om te kiezen voor een koers die rust en richting biedt – zodat we samen kunnen bouwen aan een sterke, innovatieve en duurzame economie.

Met die basis van voorspelbaar beleid, gecombineerd met de unieke samenwerking in onze regio (bedrijven, wetenschap en overheid schouder aan schouder), kunnen we koers zetten naar een toekomstbestendig Nederland. Zuid-Holland – met al zijn innovatieve kracht – wil graag uw partner zijn in het realiseren van deze agenda.

Namens de Economic Board Zuid-Holland dank ik u voor uw aandacht. Wij zijn beschikbaar om onze voorstellen toe te lichten en mee te denken over de uitwerking. Laten we samen de kansen grijpen en de transities versnellen. Nederland kan zich geen stilstand permitteren; het is tijd om vooruit te kijken en door te pakken.

Met vriendelijke groet,

Femke Brenninkmeijer
Voorzitter Economic Board Zuid-Holland

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Economic Board Zuid-Holland
T.a.v. mevrouw F. Brenninkmeijer
WTC The Hague, 6e verdieping, Prs. Margrietplantsoen 41
2595 BR DEN HAAG

Kenmerk: 202500588

Den Haag, 4 december 2025

Geachte mevrouw Brenninkmeijer,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken.

Hoogachtend,

Sybrand Buma
Informatieur

202500509

Aan: de heer S. Van Haersma Buma, informateur
p/a Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 AE DEN HAAG

Betreft: Gezamenlijke oproep voor commitment aan wonen, leven en zorgen voor een ouder wordend Nederland

Geachte heer Buma,

Hoera, we worden oud!

Wat ooit een opvallende demografische ontwikkeling was, is inmiddels een structureel gegeven: Nederlanders worden steeds ouder en steeds meer Nederlanders worden oud. De afgelopen jaren hebben we hard gewerkt om ons voor te bereiden op een toekomst waarin het in ouder wordend Nederland fijn wonen en leven is. Wij zijn de samenwerkende woningcorporaties, institutionele beleggers, zorginstellingen in de ouderenzorg, zorgkantoren, gemeenten, Alzheimer Nederland en natuurlijk de ouder wordende Nederlanders zelf.

We hebben elkaar gevonden in een wenkend perspectief. Een perspectief waarin we in Nederland meer wonen in gemeenschappen, waar zelf en samen doen, zelf en samen leven en zelf en samen zorgen (weer) normaal is. Waar iedereen zich gezien en gewaardeerd weet en iets kan betekenen voor een ander, ook op latere leeftijd of als iemand dementie krijgt. Waar we liefdevolle professionele zorg aanvullend beschikbaar kunnen houden voor iedereen die dat echt nodig heeft.

Om daar te komen, moeten en willen we bouwen; letterlijk bouwen aan en voor vitale en zorgzame woongemeenschappen. Bijna 300.000 woningen voor ouderen tot en met 2030 en waarschijnlijk nog een vergelijkbaar aantal in de jaren daarna. Dat vraagt focus en daadkracht van ons allemaal. Maar ook focus en consistente steun van het Rijk. Want samen kunnen we al veel, maar steun van het Rijk blijft nodig.

Er is heel veel te winnen. Bouwen aan gemeenschappen is win-win-win:

Win 1: De beste remedie voor het woningtekort

Een goed gebouwde en toegewezen ouderenwoning zorgt niet alleen dat ouderen goed zelfstandig kunnen blijven wonen, maar leidt ook tot de langste verhuisketen. Dus realiseren we op die manier voor de grootst mogelijke groep huishoudens een passende woning. En omdat bijna iedere verhuisketen eindigt met een starterswoning, profiteren ook jongeren van de bouw van ouderenwoningen. Bouw je voor oud, dan bouw je nooit fout.

Win 2: Voorkomen van eenzaamheid, ervaring omgezet in zingeving

Steeds meer mensen ervaren eenzaamheid. Het aantal eenpersoonshuishoudens blijft groeien, zeker onder ouderen. Wonen in een omgeving die (in)gericht is op ontmoeting en samen leven, is de beste remedie tegen eenzaamheid. Tegelijkertijd beschikt de groeiende groep oudere Nederlanders over een schat aan ervaring. Toch wordt keer op keer in onderzoek onder oudere Nederlanders verlies van zingeving genoemd. Kunnen bijdragen aan je omgeving en je gemeenschap, geeft nieuwe vormen van zingeving.

Win 3: Liefdevolle professionele zorg beschikbaar als dat nodig is

De zorgprofessional is een vaste pijler in de gemeenschap, een bekend gezicht. Niet om regie en zorg voor elkaar over te nemen, maar met professionaliteit en kennis ter ondersteuning bij wat de oudere niet zelf en samen voor elkaar krijgt. Zo is het ook bedoeld in het Generiek kompas '[Samen werken aan de kwaliteit van bestaan](#)'. In combinatie met het terugdringen van administratieve

lasten en het slim inzetten op technologie zorgen we ervoor dat professionele zorg voor iedereen die dat echt nodig heeft, beschikbaar blijft.

De afgelopen jaren hebben we samen al duizenden van deze woningen gerealiseerd. Daarbij hebben we ervaren dat ons wenkend perspectief echt werkt. Echter, we moeten meer en we moeten sneller. Daarom vragen we van het Rijk commitment en focus:

- Om regels ondersteunend en consistent te maken.
- Om financiering te richten op wat werkt.
- Voor preventie, welzijn en zorgzame gemeenschappen in beleid en financiering.
- En vooral om koers te houden op de ingezette route.

Op de weg die helpt naar het Nederland waar we allemaal graag ouder willen worden.

Met vriendelijke groet,

ActiZ, Aedes, Alzheimer Nederland, ANBO-PCOB/Seniorencoalitie, IVBN, VNG en ZN

p/a ActiZ t.a.v. mw. P. Senior
Postbus 8258
3503 RG UTRECHT

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Actiz
T.a.v. mevrouw P. Senior
Postbus 8258
3503 RG UTRECHT

Kenmerk: 202500590

Den Haag, 4 december 2025

Geachte mevrouw Senior,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken.

Hoogachtend,

Sybrand Buma
Informateur

202500593

Aan: De Tweede Kamer
t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500EA Den Haag

Datum: 1 december 2025
Onderwerp: Oproep aan de formatie: Maak mentale gezondheid een nationale prioriteit
Contact: Brian Egberink – M: 0683390971 E: brian.egberink@wijzijnmind.nl

Geachte heer Van Haersma Buma,

Geachte heren Jetten en Bontenbal,

De mentale gezondheid van Nederland staat enorm onder druk. Bijna de helft (48,4%) van de volwassenen heeft of krijgt een psychische aandoening¹. Steeds meer mensen hebben psychische klachten zoals stress, angst en somberheid. Zelfdoding is de meest voorkomende doodsoorzaak bij jongeren onder de 30 jaar². Werkgevers melden historisch hoge uitval door psychische klachten³. Mensen met (ernstige) psychische problemen hebben een veel grotere kans op armoede en ongelijke behandeling in vergelijking met de algehele bevolking⁴. Meer dan 90.000 mensen wachten op een ggz-behandeling, waarvan 60.000 mensen langer dan de maximale wachttijd van 14 weken⁵. Zoals Anouk, een van onze ervaringsdeskundigen, het verwoordde: "De wachtlijsten in de ggz zijn zo lang, dat ik me niet eens mag aanmelden"⁶.

De urgentie is dus groter dan ooit: zonder stevige maatregelen lopen de problemen verder op en raken nog meer mensen in de knel. Het huidige stelsel kan de groeiende vraag niet aan en bedreigt zo de mentale gezondheid van een hele generatie. Dit ontwricht niet alleen de levens van de mensen om wie het gaat, maar ook die van de samenleving als geheel. Denk bijvoorbeeld aan het verlies aan arbeidscapaciteit, de druk op mantelzorgers en de impact op familie en naasten. Daarom vraagt MIND u om in het nieuwe regeerakkoord duidelijke keuzes te maken op vier cruciale punten, keuzes die volledig aansluiten bij de probleemanalyse en hervormingsrichtingen uit het IBO Mentale gezondheid en ggz⁷:

¹ [Cijfers psychische gezondheid - Trimbos-instituut](#)

² [1 849 zelfdodingen in 2024 | CBS](#)

³ [Werkend Nederland grijpt vaker in bij psychische klachten: bedrijfspsycholoog populairder dan ooit | Werkgever | ArboNed](#)

⁴ Wahlbeck et al. (2017). Interventions to mitigate the effects of poverty and inequality on mental health. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 52, 1370-1374.

⁵ [Informatiekaart Wachtlijsten en wachtplekken ggz - oktober 2024 - Nederlandse Zorgautoriteit](#)

⁶ [Ervaringsdeskundige Anouk vertelt over haar ervaring binnen de ggz](#)

⁷ [Uit balans - IBO mentale gezondheid en ggz | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#)

- ➔ **Durf te kiezen voor een fundamentele stelselwijziging in de ggz.**
Zonder structurele hervormingen en echte keuzes blijven wachttijden oplopen en vallen juist de meest kwetsbare mensen tussen wal en schip.
- ➔ **Pak de oorzaken van psychische klachten aan: investeer in bestaanszekerheid.** *Armoede, schulden, werk, inkomen, woningnood en prestatiedruk hebben een enorme impact op de (mentale) gezondheid.*
- ➔ **Bescherm kinderen en jongeren: versterk preventie, onderwijs en snelle jeugdhulp.**
De mentale gezondheid van een generatie staat op het spel.
- ➔ **Kies voor het *Investeringspakket* uit het IBO.**
Bovenstaande punten zijn alleen mogelijk wanneer hierop wordt ingezet.

In onderstaande toelichting leggen wij per punt uit waarom dit punt zo cruciaal is om mee te nemen in het nieuwe regeerakkoord.

1. **Fundamentele stelselwijziging noodzakelijk**

Het IBO mentale gezondheid en ggz is scherp in zijn analyse: het huidige stelsel schiet tekort op diverse fronten waar het gaat om ernstige en complexe psychische problematiek. Het rapport stelt dat aanpassingen binnen het huidige stelsel onvoldoende zijn, en dat een fundamentele hervorming noodzakelijk is om de problemen daadwerkelijk te kunnen oplossen.

Het IBO noemt hiervoor drie hoofdoorzaken:

- De zorg voor mensen met ernstige psychische aandoeningen komt onvoldoende tot stand. Verzekeraars hebben te weinig prikkels om juist deze groep te contracteren; concurrentie leidt tot selectie en afwenteling.
- Het stelsel is te versnipperd. Zorg en ondersteuning voor psychische problematiek wordt via meerdere wetten geregeld (Zvw, Wmo, Jeugdwet, Wlz, Wfz, Wpg en Wvggz), waardoor niemand integraal verantwoordelijk is.
- Psychische problematiek past slecht in gereguleerde marktwerking. De aard van psychische klachten is contextafhankelijk, moeilijk af te bakenen en niet goed in protocollen te vatten, precies waar gereguleerde marktwerking op leunt.

Het IBO beveelt daarom aan om de inkoop van zorg voor mensen met ernstige psychische aandoeningen te herzien en de concurrentie hierin weg te nemen. Drie mogelijke richtingen worden genoemd: centrale of regionale inkoop zonder concurrentie, een regionale volksverzekering voor de hele ggz, of volledige regie bij een publieke GGD+-organisatie. Alle drie hebben hetzelfde doel: betere toegang tot tijdige, passende zorg voor wie dat het meest nodig heeft. De binnenkort te starten *staatscommissie Herziening Zorgstelsel* moet uitdrukkelijk de opdracht meekrijgen om te onderzoeken welke stelselwijziging het beste werkt voor mensen die ggz nodig hebben.

MIND sluit zich hierbij aan: zonder stelselwijziging blijven wachttijden oplopen en blijven kwetsbare mensen buiten beeld. Laat onderzoeken welke wijziging passend is door de staatscommissie Herziening Zorgstelsel.

2. Investeer in bestaanszekerheid

Het IBO benadrukt dat psychische problematiek niet los staat van iemands leefomstandigheden. Het rapport stelt dat de overheid te weinig gebruik maakt van de mogelijkheden om mentale gezondheid te verbeteren via beleid *buiten* de zorg, zoals armoedebeleid, inkomensondersteuning, schuldenaanpak, regulering van alcohol en sociale media, en preventief jeugdbeleid.

Uit het IBO blijkt:

- Preventief beleid voor mentale gezondheid staat "nog in de kinderschoenen", en er ontbreekt vaak een nationale, integrale aanpak.
- De overheid benut te weinig de mogelijkheden om gedrag te beïnvloeden via regulering, beprijzing en sociale zekerheid.
- Bestaansonzekerheid (schulden, stress over geld, onzekere huisvesting) is een directe determinant van psychische klachten.
- 'Wrong-pocket'-problemen (kosten bij gemeente, opbrengst bij zorgverzekeraar of andersom) belemmeren investeringen in effectieve preventie.

Het IBO pleit daarom voor een brede aanpak van mentale gezondheid, waarin bestaanszekerheid, wonen, schuldenbeleid en sociale omgeving nadrukkelijk worden meegenomen.

Dit sluit naadloos aan bij de oproep van MIND: mentale gezondheid begint bij bestaanszekerheid.

3. Bescherm kinderen en jongeren

Het IBO benadrukt dat de mentale gezondheid van kinderen en jongeren één van de grootste zorgen is én dat hier de grootste maatschappelijke winst te behalen valt. Psychische problemen ontstaan meestal vóór het 25ste levensjaar. Te late of ontbrekende ondersteuning op jonge leeftijd leidt niet alleen tot ernstigere klachten, maar ook tot langdurige, meer intensieve zorg- en ondersteuningstrajecten en maatschappelijke uitval later in het leven.

Het IBO stelt dat Nederland geen samenhangend, landelijk preventiebeleid heeft voor jongeren en dat belangrijke kansen in het onderwijs, het sociaal domein en de jeugdhulp onvoldoende worden benut. Daarom pleit het IBO voor een sterkere focus op preventie, weerbaarheid en vroegsignalering, onder andere door:

- Structurele programma's op scholen die sociaal-emotionele vaardigheden versterken, zoals omgaan met stress, sociale druk en digitale risico's.
- Betere samenwerking tussen onderwijs, lokaal bestuur, jeugdhulp en ggz, zodat problemen eerder worden gesignaleerd en jongeren sneller passende hulp krijgen.

- Het inperken van wachtlijsten in de jeugdzorg en specialistische jeugdhulp, omdat jongeren in een kwetsbare ontwikkelingsfase niet langdurig kunnen wachten.
- Het voorkomen van financiële drempels: het IBO waarschuwt dat drempels in toegang (zoals een eigen bijdrage) averechts werken voor jongeren en hun gezinnen.

Dit sluit volledig aan bij het pleidooi van MIND: jongeren hebben recht op een gezonde start en op snelle en passende hulp en ondersteuning in hun leefomgeving, zonder barrières.

4. Kies voor het investeringspakket uit het IBO

Het IBO beschrijft drie beleidsrichtingen voor de komende jaren: een budgetneutraal pakket, een besparingspakket en een investeringspakket. MIND beveelt het investeringspakket nadrukkelijk aan, omdat het laat zien dat structurele verbetering alleen mogelijk is wanneer fors wordt ingezet op preventie, bestaanszekerheid, ondersteuning en een toekomstbestendig ggz-stelsel.

Onderinvestering in de mentale gezondheid van de Nederlandse bevolking is *penny-wise, pound-foolish*. Wij vragen u daarom om dit investeringspakket als uitgangspunt te nemen voor de keuzes in de komende kabinetsperiode.

Bij al deze keuzes draait het uiteindelijk om mensen. Om jongeren die zich zorgen maken over morgen, om ouders die op zoek zijn naar steun, om werknemers die dreigen uit te vallen, en om mensen die al veel te lang wachten op hulp die hun leven weer op de rails kan zetten. Nederland verdient een samenleving waarin iedereen kan meedoen, kan herstellen en kan groeien: een samenleving die wél werkt voor mensen met psychische problemen.

MIND denkt hierin graag constructief met u mee. Wij nodigen u van harte uit voor een gesprek om de uitvoering van deze voorstellen verder toe te lichten en samen te werken aan een toekomst waarin mentale gezondheid vanzelfsprekend prioriteit krijgt.

Met vriendelijke groet,

Drs. S.M.W.H. Melis MA, adjunct-directeur/manager beleid en belangenbehartiging

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

MIND
T.a.v. de heer S.M.W.H. Melis
Stationsplein 125
3818 LE AMERSFOORT

Kenmerk: 202500594

Den Haag, 4 december 2025

Geachte heer Melis,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken.

Hoogachtend,

Sybrand Buma
Informatieur

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Raden in Verzet

Kenmerk: 202500599

Den Haag, 4 december 2025

Geachte

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken.

Hoogachtend,

Sybrand Buma
Informatieur

202500617

De Tweede Kamer
t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Amsterdam, 28 november 2025

Betreft: creatieve industrie vraagt aandacht voor ondernemersklimaat en verdienvermogen

Geachte informateur, geachte heer Van Haersma Buma,

Namens het bestuur van de Federatie Creatieve Industrie (FCI) feliciteren wij u met uw benoeming als informateur en wensen wij u veel wijsheid toe in deze belangrijke fase voor de toekomst van Nederland. Graag vragen wij uw aandacht voor de Nederlandse creatieve industrie: een sector die wereldwijd tot de koplopers behoort en dagelijks bijdraagt aan economische groei, innovatie, leefomgeving, maatschappelijke verbeeldingskracht en het internationale creatieve klimaat van ons land.

FCI vertegenwoordigt zeven brancheorganisaties uit het brede veld van ontwerp, architectuur, fotografie, gaming, digitale media, audiovisuele producties en de muziek- en filmindustrie. Samen staan onze professionals en ondernemingen voor een sector die kansen biedt voor economische versterking, talentontwikkeling en internationale positionering, maar ook te maken heeft met structurele knelpunten die in een nieuw regeerakkoord kunnen worden verholpen. Bij deze benoemen wij graag drie thema's waarop een nieuw kabinet wezenlijk verschil kan maken in het ondernemersklimaat en verdienvermogen voor de Nederlandse creatieve industrie.

1. Toekomstbestendige aanbestedingen

Creatieve bureaus, architecten en andere professionals ervaren bij aanbestedingen disproportionele regeldruk, hoge kosten en een te sterke nadruk op prijs; dit gaat ten koste van kwaliteit, duurzaamheid en hergebruik. Voor jonge bureaus is deelname vrijwel onmogelijk door gebrek aan referenties. Daarnaast wordt Fair Pay onvoldoende geborgd en vormt verplichte overdracht van auteursrechten een rem op verdere professionele ontwikkeling.

Wij vragen de formatiepartijen om ruimte te maken voor verbetering van proportionaliteit in procedures, een evenwichtige weging van honorarium en kwaliteit, en handhaving van Fair Pay. Ook pleiten wij voor uitsluiting van verplichte overdracht van auteursrechten en het creëren van meer kansen voor startende bureaus. Wij staan klaar om met de departementen van OCW en EZ mee te denken over praktische verbetermaatregelen, pilots en vernieuwende vormen van selectie.

2. Verantwoord en eerlijk gebruik van kunstmatige intelligentie

AI biedt grote kansen voor innovatie én ontlasting van werkprocessen, maar brengt ook risico's met zich mee voor makers en producenten: onvoldoende transparantie, onduidelijkheid over gebruik van trainingsdata en onzekerheid over rechtsbescherming van werk dat mede met AI tot stand komt. Creatieve professionals en ondernemingen worden bijvoorbeeld geconfronteerd met systemen die worden getraind op hun werken zonder toestemming of vergoeding.

Contact: A. Schroën, voorzitter FCI, [REDACTED]; [REDACTED]

Wij roepen op tot stevige governance in de vorm van naleving van (inter)nationale regelgeving en handhaving van transparantieverplichtingen, een laagdrempelige opt-out en tot stimulering van ethische AI-platforms die producenten en makers compenseren voor gebruik van hun werk. Dit vraagt allereerst om hoge prioriteit in het kabinetsbeleid. Het vraagt ook om integrale afstemming tussen de departementen van EZ, OCW en Justitie en Veiligheid en om blijvende samenwerking met de creatieve sector zelf. FCI is beschikbaar om met betrokkenen richtlijnen, best practices en publieksinformatie te ontwikkelen.

3. Slimme financiering en fiscale stimulering (tax shelter)

Nederland beschikt over een beperkt fondsenlandschap en kent weinig instrumenten om privaat kapitaal te mobiliseren. Hierdoor lopen de audiovisuele sector, de game-industrie en podiumkunsten kansen mis en verdwijnt werkgelegenheid in toenemende mate naar landen als België, waar fiscale instrumenten zoals een tax shelter al jaren succesvol worden ingezet.

Wij vragen u om fiscale stimulering – zoals een Nederlandse variant op de tax shelter-regeling – serieus te verkennen, evenals mogelijkheden om het investeringsklimaat voor creatieve ondernemingen te versterken. Wij denken graag mee over de vormgeving hiervan, inclusief aansluiting bij bredere doelen voor ondernemings- en vestigingsklimaat. Een verkenning van een nationaal investeringsfonds, vergelijkend onderzoek en concrete voorstellen is daarvoor een middel.

Tot slot

De creatieve industrie is een sector waarin Nederland internationaal excelleert. Door nu gerichte keuzes te maken, kan een nieuw kabinet bijdragen aan economische groei (ook internationaal), innovatiekracht, talentontwikkeling en een toekomstbestendige creatieve infrastructuur.

Wij begrijpen dat u uw werk onder grote tijdsdruk moet uitvoeren. Wij staan klaar om vanuit de sector constructief mee te denken en onze kennis en oplossingen te delen.

Met vriendelijke groet,
Namens de leden van de Federatie Creatieve Industrie (FCI)

Anne Schroën, Voorzitter

Federatie Creatieve Industrie (FCI)

In de Federatie Creatieve Industrie (FCI) bundelen zeven brancheorganisaties hun krachten: BNO (Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers), BNA (Koninklijke Bond van Nederlandse Architectenbureaus), DGA (Dutch Games Association), DuPho (Dutch Photographers), NAPA (Nederlandse Audiovisuele Producenten Alliantie), NCP (Vereniging van Nederlandse Content Producenten), NVPI (Brancheorganisatie van filmdistributeurs en muziekproducenten).

y F M
v H 6
6 4 R

Tweede Kamer
Bureau Woordvoering Kabinetsoff. v.
Mr. S. van Haersma Buma
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

AS2CC - #X83DXDX#00#0000#

afz:
1019 GW, 14
FCI

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Federatie Creatieve Industrie
T.a.v. A. Schroën
Jollemanhof 14
1019 GW Amsterdam

Kenmerk: 202500618

Den Haag, 4 december 2025

Geachte mevrouw Schroën,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken.

Wellicht ten overvloede, zoals op de website (www.kabinetsformatie2025) staat vermeld, worden alle brieven aan de informateur openbaar gemaakt.

Hoogachtend

Sybrand Buma
Informateur

Onderwerp: Verzoek tot Bilateraal Gesprek: Minister-President Eman en Informatuur dhr. Buma

Urgentie: Hoog

[important](#)

Geachte heer Buma,

Minister-President Eman wenst u allereerst heel veel succes en wijsheid toe met de uitdagingen in de huidige formatie en de opdracht die aan u is verstrekt. Wij zijn verheugd over de eerdere successen en het akkoord tussen D66 en het CDA dat mede door uw inzet tot stand kwam.

Gezien de sterke en historische band als zusterpartijen tussen de AVP en het CDA, zien wij in het licht van de formatie nadrukkelijke kansen voor samenwerking en wederzijdse winst. Met het oog op de

continuïteit binnen het Koninkrijk en de toekomstige beleidsagenda, zou Minister-President Eman graag kort met u spreken over deze samenwerkingskansen en de ontwikkelingen binnen Aruba.

Wij begrijpen dat uw agenda als Informatieur zeer druk en van cruciaal belang is. Wij vragen desondanks om te bezien of er in uw drukke schema ruimte is voor een kort en doeltreffend gesprek van bijvoorbeeld 30 minuten in de periode van 8 tot 12 december.

De agenda van Minister-President Eman is flexibel op:

- Maandag **8 december** (hele dag)
- Woensdag **10 december** (voor de middag)
- Donderdag **11 december** (hele dag)
- Vrijdag **12 december** (na de middag)

Wij vernemen graag of een ontmoeting haalbaar is.

Met vriendelijke groet,

 Please consider the environment before printing this email

DISCLAIMER Dit bericht bevat vertrouwelijke informatie en is slechts bestemd voor de geadresseerde. Als u niet de genoemde geadresseerde bent, gelieve onmiddellijk de afzender per e-mail hiervan op de hoogte te brengen en aangehechte bestanden onmiddellijk van uw systeem te verwijderen. Het is niet toegestaan om deze informatie te onthullen, te kopiëren, te verspreiden of welke actie dan ook te ondernemen (AB 2004 No. 51). Aan de inhoud van e-mailberichten kunnen geen rechten jegens het Land Aruba of een van haar bestuursorganen worden ontleend.

Bureau woordvoering kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bureau van de Secretaris van de Ministerraad

Kenmerk: 202500672

Den Haag, 4 december 2025

Geachte

Dank voor het bericht dat ik van u mocht ontvangen. U verzoekt om een gesprek van Minister-President Eman over de samenwerkingskansen met en ontwikkelingen binnen Aruba.

Graag zou ik ingaan op uw verzoek. Maar helaas ben ik in mijn rol als informateur strikt gebonden aan de opdracht die ik van de voorzitter van de Tweede Kamer heb ontvangen. Die opdracht beperkt zich tot een onderzoek dat verhoudingen in de Tweede Kamer betreft. De verhoudingen met de landen van de Koninkrijk, waaronder Aruba, maakt daarvan geen deel uit.

Persoonlijk zie ik er naar uit Minister-President Eman opnieuw te kunnen ontmoeten wanneer ik niet langer informateur ben. Hopelijk wilt hem mijn hartelijke groeten overbrengen.

Hoogachtend,

S. Buma
Informateur